

Konflikty a světová politika II.

Velká Británie a postupný rozpad
jejího Impéria

Od Impéria ke Společenství

- Poslední z impérií, které přežilo do druhé poloviny 20. století
- Po staleté existenci zaniklo de facto v průběhu necelých 50 let
- Přechod od nástroje britské politiky ke sdružení nezávislých států
- Hlavní milníky: suezská krize, singapurská konference, válka o Falklandy

Od války k Suezu (1945 – 1956)

- Válečný cíl VB: obnovení a přeskupení impéria
- 1945 volební vítězství labouristů ve VB
- Po válce tzv. Velká Trojka
- Británie nebyla schopna nadále hrát roli balancéra
- Spojení, která držela Impérium pohromadě, byla za války oslabena
- Okamžitý a nejnáročnější problém – Indie
- Nezávislost indického subkontinentu a Cejlonu
- 1949 Londýnská deklarace – základ tzv. nového Commonwealthu
- Británie se snažila předávat moc mírově

- Některé státy z Commonwealthu vystoupily
- Společná divize Commonwealthu za korejské války – jen „bílé“ země
- 1948 se Británie vzdala mandátu v Palestině
- 1950 tzv. Colombský plán Commonwealthu – rozvojová pomoc
- Iránská krize 1951 – 1953
- Bagdádský pakt 1955 – proti dvěma hrozbám: SSSR, arabskému nacionalismu
- Suezská krize 1956

Od Suezú po Singapur

- Impérium přestávalo mít pro Brity ekonomický význam, stávalo se spíše emocionálním symbolem
- Do 60. let se podařilo Britům dokončit dekolonizaci Indie, Nigérie, Srí Lanky, Zlatého pobřeží
- 60. léta – druhá vlna dekolonizace - řízená dekolonizace v Africe a jihovýchodní Asii
- Plán Východoafrické a Středoafické federace
- Problémy především v Keni – povstání „mau-mau“
- Postupné získání nezávislosti Keni, Tanganiky, Zanzibaru, Ugandy

- 1964 neúspěch Středoafričké federace
- Federace západoindických ostrovů také neuspěla
- Neúspěchy dalších federačních snah Britů
- Ztráta Kypru, ve Středomoří zůstal Britům jen Gibraltar
- Na konci 60. let zůstaly z Impéria jen zbytky – pozornost Británie se soustředila na Společenství
- Proměna Společenství z „elitního bílého klubu“ na multirasovou organizaci

- Commonwealth podporoval britskou politiku „neutrální na západní straně“
- 1961 konec členství Jihoafrické republiky v Commonwealthu
- Velká Británie se ve Společenství stala jen primus inter pares
- 1962 obavy členů Commonwealthu ze vstupu Velké Británie do ES – klíč k britské budoucnosti
- Institucionalizace: 1964 vytvoření Sekretariátu Commonwealthu
- Spory mezi členy ohledně role a významu Commonwealthu

- Tři hlavní problémy britské politiky v 60. letech: dokončení dekolonizace, napětí mezi členy Commonwealthu, problém Rhodesie
- Napětí mezi Indií a Pákistánem, občanská válka v Nigérii
- 1966 konference o Rhodesii v Lagosu
- Commonwealth postupně přestal být základním kamenem britské politiky ve světě (VB nebyla schopna zabránit válkám mezi členy)
- 1968 ohlášení stažení všech vojenských jednotek na východ od Suez

Od Singapuru po Falklandy

- Konference v Singapuru 1971 – tzv. Deklarace Commonwealthu
- 1973 vstup VB do ES – konec šterlinkové oblasti, obchodní vazby už jen limitované
- Původní náplň Commonwealthu zmizela – snaha především o podporu ekonomických a vzdělávacích aktivit
- Společné hodnoty Společenství byly v mnoha členských státech jen prázdným pojmem (Uganda, Nigérie)
- 1979 tzv. Lusacká dohoda – Rhodeský problém
- 1982 válka o Falklandy

Vývoj do současnosti

- Problémy s Jižní Afrikou – konference na Bahamách 1985
- Problém Hongkongu – poslední významné území pod britskou správou (1984 dohoda s Čínou: jedna země-dva systémy)
- 1990 prezident de Klerk oznámil záměr ukončit apartheid – Británie zde dokázala získat mezinárodní prestiž
- 1992 souhlas s koncem apartheidu v referendu, 1994 prezidentem Nelson Mandela
- Hararská deklarace 1991

Závěr

- Mezi nezávislostí Indie 1947 a Rhodesie 1980 se Impérium v podstatě rozpadlo – vzniklo 49 nových států
- Nejvýznamnější znak vývoje poválečné Británie: ztráta Impéria
- Commonwealth dokázal relativně úspěšně navázat na myšlenku Impéria